

Soru: 16 Haziran 2024 tarihli El Hurra sitesine göre "Son günlerde Suudi Arabistan ve Amerika arasında 1974 tarihinde imzalanan ve petrol satışlarının ABD doları üzerinden fiyatlandırılmasını öngören anlaşmanın varlığından bahseden haberler medya sitelerinde genişçe yer aldı. Bu haberlere göre, 50 yıllık anlaşma artık sona erdi... Ancak Leader Insight sitesi pazartesi günü bu haberleri yalanladı ve "böyle bir anlaşmanın olmadığını" vurguladı." Dolayısıyla eğer varsa, bu anlaşmanın gerçekliğini ve doların hegemonyasını sürdürmede petrolün oynadığı rolün netliğe kavuşturulmasını rica ediyorum... Sonra BRICS bloğu, doların gelecekteki hegemonyasını etkiler mi?

Cevap: Yukarıdaki soruların cevabını netliğe kavuşturmak için aşağıdaki hususlara bir göz atmak gerekiyor:

Birincisi: Suudi Arabistan ve Amerika arasında imzalanan ve petrol satışının dolar üzerinden fiyatlandırılmasını öngören anlaşmanın süresinin dolduğuna dair haberlere gelince, sosyal medya siteleri bu haberlerle çalkalansa da sanki kasıtlı olarak muğlak bırakılmak istenmiş gibi iki ülkeden hiçbir yetkili bu konu hakkında tek bir kelime dahi etmemiştir! Medya kuruluşları ise, ilk başta ilgili konuyu yayınlamaktan kaçınırsalar da trend olması nedeniyle bazıları konuyu haberleştirmek zorunda kalmıştır. Örneğin, 15 Haziran 2024 tarihinde Russia Today sitesinin aktardığına göre, "Olga Samovalova, Vzglyad sitesinde "Suudi Arabistan ve ABD arasında 1974 yılında imzalanan Petrodolar Anlaşması'nın süresinin dolduğunu yazdı. Basında yer alan haberlere göre bu, Suudi Arabistan'ın petrol ve diğer ürünlerini sadece ABD doları cinsinden değil diğer para birimleri cinsinden de fiyatlandırmasına olanak tanıyor."

İkincisi: Ancak ABD medya kaynakları bu konuyu yalanlamaktadır:

1- Sorudaki 16 Haziran 2024 tarihli El Hurra sitesinde yer aldığına göre "Bu haberlere göre, 50 yıllık bu anlaşma artık sona erdi. Bu, ABD dolarının hakimiyetinin sona erdiğinin habercisi. Ancak Leader Insight sitesi pazartesi günü bu haberleri yalanladı ve "böyle bir anlaşmanın olmadığını" vurguladı."

2- 17 Haziran 2024 tarihinde Morning Star gazetesi, Amerika ve Suudi Arabistan arasındaki uzun vadeli petrodolar anlaşmasının çöktüğüne dair sosyal medyada dolaşan haberlerden söz etti ve "Böyle bir anlaşmanın hiçbir zaman olmadığını" belirtti.

3- UBS Global Wealth Management Baş Ekonomisti Paul Donovan, cuma günü blog yazısında, "sahte 'petrodolar anlaşması' öyküsünün müthiş bir şekilde trend olduğunu ve bunun da 'teyit yanlılığının' riskleri hakkında bir ders daha verdiğini belirtti." (17.06.2024 MorningStar)

Üçüncüsü: Ancak ABD ve Suudi Arabistan arasında 1974 yılında imzalanan petrodolar anlaşmasının 9 Haziran 2024 tarihinde sona erdiğinin belirten son yazılar hakkında iki ülkeden yalanlama ya da doğrulama yönünde resmi hiçbir açıklama yapılmamıştır, aksine diğer medya veya benzeri kaynaklardan açıklamalar yapılmıştır. Yukarıda da belirttiğimiz gibi ABD ve Suudi Arabistan arasında bu konuda böyle bir anlaşmanın olabileceğine işaret eden başka göstergeler de söz konusu. Bu göstergelerden bazıları şunlar:

1- ABD Sayıştay'ının 1978 tarihli "ABD-Suudi Arabistan Ekonomik İşbirliği Komitesi" başlıklı raporunda "Sayıştay, Haziran 1974'te ekonomik işbirliği için kurulan Suudi Arabistan-ABD Komitesi çalışmalarının güçlendirilmesini ve "petrodolar geri dönüşümü" için Riyad'da ABD Hazine Bakanlığı'na bağlı bir ofis açılmasını tavsiye ediyor." Raporun giriş bölümünde bu ortak komitenin kurulduğu vurgulanıyor.

2- Paul Donovan blog yazısında (“Bugün ortalıkta dolaşan ‘Petrodolar anlaşması’ öyküsünün yalan olduğu açıktır”) dedikten sonra “ABD ile Suudi Arabistan arasında 1974 yılının sonlarında imzalanan ve milyarlarca dolarlık petrol satışı gelirini ABD Hazinesine yatırması karşılığında Suudi Arabistan’a askeri yardım ve ekipman vaadinde bulunan gizli anlaşmanın varlığı petrodolar anlaşmasına en yakın şey olabilir” diye de ekledi...” (17.06.2024 MorningStar)

3- 17 Haziran 2024 tarihinde MorningStar gazetesi, Amerika ve Suudi Arabistan arasında petrodolar anlaşmasının “hiçbir zaman var olmadığını” söyledikten sonra, “ABD Hesap Verebilirlik Ofisi tarafından yayınlanan bir rapora göre konunun, iki ülke arasında ekonomik işbirliğini güçlendirmek için kurulan ABD-Suudi ortak komitesiyle ilgili olduğunu ve komitenin kurulmasına ilişkin kararın, 8 Haziran 1974 tarihinde ABD Dışişleri Bakanı Kissinger ile dönemin Suudi Veliht Prensi Fahd bin Abdülaziz arasında imzalandığını kaydetti.”

4- 20 Ekim 2020 tarihinde Kuveyt El Kabas gazetesi, “Haber Arşivi”nde bir haber yayınladı. 7 Haziran 1974 tarihli sayısında yayımladığı haberde şu ifadeler yer aldı: “Başkan Nixon bugün Suudi Arabistan Başbakan İkinci Yardımcısı ve İçişleri Bakanı Prens Fahd bin Abdülaziz ile görüştü. Görüşmede Mısır ve Suriye cephelerinde “İsrail” ile varılan kuvvetler ayrılığı anlaşmalarının ardından Orta Doğu’da kalıcı barışın sağlanması olasılıkları ele alındı. Görüşmede ayrıca Suudi Arabistan ile ABD arasındaki ekonomik, endüstriyel ve savunma işbirliğini genişletmenin yolları da ele alındı. Başkan Nixon’un Beyaz Saray’daki ofisinde gerçekleşen görüşme, ABD Başkanı’nın dün üç günlük bir ziyaret için buraya gelen konuğu onuruna Beyaz Saray’da verdiği öğle yemeği öncesinde gerçekleşti. Prens Fahd’ın, ABD’ye petrol tedarikinde işbirliğinin devam etmesi karşılığında ülkesine ABD askeri yardımlarının arttırılması için çabaladığı bildirildi.”

5- 8 Haziran 2024 tarihinde businesstimes.com.sg sitesinin bildirdiğine göre, “8 Haziran 1974 tarihinde Amerikan The New York Times gazetesinin birinci sayfadan verdiği bir haberde “Dışişleri Bakanı Kissinger ve Suudi Arabistan Başbakan İkinci Yardımcısı ve Kral Faysal’ın üvey kardeşi Prens Fahd bin Abdülaziz’in bu sabah Beyaz Saray’ın karşısındaki Blair House’da altı sayfalık bir anlaşma imzaladığı.” belirtildi.”

Dördüncüsü: Yukarıdaki “Üçüncü” noktaya özellikle de Fahd bin Abdülaziz’in ABD Başkanı Nixon tarafından kabulüne yakından bakıldığında, bu ziyaretin ne kadar önemli olduğu anlaşılır. Ayrıca, ABD Sayıştay’ı raporu da dahil olmak üzere resmi kaynakların atıfta bulunduğu 8 Haziran 1974 tarihli ABD-Suudi Arabistan Ekonomik İşbirliği Komitesi’nin kurulması, sanki uygulamadan bu komite sorumluymuş gibi anlaşmaların imzalandığını gösterir. Tüm bunlar, ister yazılı olup gizli tutulsun, isterse yazılı olmayıp bağlayıcı bir mutabakat olsun, Amerika ile Suudi Arabistan arasında bir anlaşmanın olduğunu doğrular. Küçük bir ajan devlet ile süper güç Amerika arasındaki bu tür anlaşmalar bile ajanlar için tamamen bağlayıcıdır. Yazılı olmasa bile bu tür anlaşmaların dışına çıkamazlar.

Yukarıdaki tüm gerçekler, gizli kalmasına, resmi çevrelerce itiraf edilmemesine, fakat aynı zamanda da yalanlanmamasına rağmen bu anlaşmanın ya da petrodolar mutabakatının varlığı tercihimizi doğruluyor.

Beşincisi: Amerika’nın, doları uluslararası para birimi haline getirme çabası ve ilgisi de bunu doğruluyor ya da tercih edilmesini sağlıyor. Bunun açıklaması şöyle:

1- Altının ons fiyatını 35 dolar olarak belirleyen 1944 tarihli Bretton Woods Anlaşması’ndan bu yana dolar, uluslararası para sisteminin en tepesinde yer almaktadır. Altınla aynı. Ancak Amerika’nın sömürgecilik projeleri, özellikle de Vietnam Savaşı ve savaş için yapılan büyük harcamalar nedeniyle ABD, altınla değiştirebileceğinden daha fazla dolar basmıştır. 1960’ların sonlarına gelindiğinde, dolaşımdaki dolar sayısı artmış ve dünyada altından daha fazla dolar bulunur hale gelmiştir. Bu durum, yabancı ülkeleri dolarları karşılığında altın talep etmeye teşvik

etmiş ve bu da Amerikan altın kaynaklarının tükenmesine yol açmıştır. Bu nedenle İkinci Dünya Savaşı sonunda 574 milyon ons olan ABD altın rezervi, 1971 yılında yaklaşık 261 milyon onsa gerilemiştir. Sonra da ABD Başkanı Richard Nixon 15 Ağustos 1971'de altın standardını yürürlükten kaldırmış ve böylece "Nixon Şoku" olarak bilinen olayla doları altından tamamen ayırmıştır.

2- Ancak dolar ve altının arasının bu şekilde ayrılması, ABD için siyasi ve mali bir sorun yarattı. Bu sorun, dünyadaki ülkelerin artık dolar edinmek için hiçbir motivasyonunun kalmadığı anlamına geliyordu. Bu durum Amerika'yı, ülkelerin dolara olan talebini artırmasına, böylece doların küresel statüsünü korumasına sevk edecek başka yollar aramaya itti. Amerika, dünyanın acil enerjiye olan ihtiyacı ve dolayısıyla Suudi Arabistan'ın o dönemde en büyük üreticisi olduğu ana enerji kaynağı petrolde aradığını buldu.

3- Nixon yönetimi bu sorunu 1972'den 1974'e kadar Suudi Arabistan'la petrodolar yaratma görüşmeleriyle, ABD'nin Suudi rejimine güvenlik garantisi sağlamasını, karşılığında dünyanın en büyük petrol rezervlerine sahip ve dünyanın en büyük petrol üreticisi Suudi Arabistan'ın petrolünü dolar cinsinden fiyatlandırmasını, Suudi Arabistan'ın ayrıca petrol gelirlerinden elde ettiği milyarlarca ABD dolarını ABD Hazine tahvillerine geri dönüşümü öngören anlaşmayla çözdü.

4- Bu anlaşma öncesi Suudi Arabistan, İngiliz ajanlarının Suudi yönetimindeki etkisi nedeniyle petrolü İngiliz sterlini ile fiyatlandırıyordu. Dışişleri Bakanı Kissinger ile Prens Fahd bin Abdülaziz arasında 8 Haziran 1974'te imzalanan bu anlaşma, Suudi Arabistan'ın petrolünü sterlin yerine dolar ile fiyatlandırmasının başlangıcı oldu.

Bundan sonra Prens Fahd'ın yıldızı parladı ve Kardeşi Kral Halid döneminde 1975 yılında Veliiaht Prens oldu. Kardeşi Kral Halid döneminde yetkilerin çoğuna sahipti ve Kral Halid ölünceye kadar da böyle devam etti. 13 Haziran 1982 tarihinde kral oldu ve Amerika'ya olan sadakatiyle tanınıyordu.

Dolayısıyla Suudi Arabistan, 1975 yılı başlarından itibaren petrolü dolarla fiyatlandırmaya başladı. Kaynaklar, Suudi Arabistan'ın 1974 yılından sonra petrolü ABD doları ile fiyatlandırmaya başladığını ve Petrol Üreten Ülkeler Örgütü'nün (OPEC) de buna dahil olduğunu belirtiyorlar. Petrol satın alması gereken her ülkenin, petrol işlemleri için yeterli miktarda dolar bulundurması zorunlu hale geldi. Bu da söz konusu ülkelerin, dolar kredisi kabul etmeleri veya mali piyasalardan ya da başka yollarla dolar satın almaları gerektiği anlamına geliyordu. Amerika'nın dolar akışının, FED'in de dolar basımının devamlılığını sağlaması oldukça önemlidir. Özellikle de Suudi Riyali ABD Dolarına sabitlenmiş durumda. Dolayısıyla Suudi Arabistan'ın ekonomik istikrarı korumak için ABD Dolarına bağlı kalması yönünde bir dürtü söz konusu. "Suudi Arabistan Enerji Bakanı Halid El Falih, ülkesinin ham petrolünün yurtdışına satışı ve ticareti için ABD dolarının tercih edilen para birimi olarak kalacağını vurguladı..." (09.04.2019 Anadolu Ajansı)

Altıncısı: Suudi Arabistan'ın, Amerika'nın hasmı Çin ve Rusya liderliğindeki BRICS bloğuna katılımının, Suudi Arabistan'ın petrolü dolarla fiyatlandırmasını etkileyip etkilemeyeceği konusuna gelince, bu bambaşka bir konudur ve bu meselenin farklı etmenleri vardır. Bunu netleştirmek için aşağıdaki hususlara bir göz atmak gerekiyor:

1- BRICS terimi Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika ekonomilerini ifade etmek için kullanılmaktadır. Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin (BRIC), gelişmekte olan ülkelere uluslararası ilişkilerde daha fazla rol vermek amacıyla 2006 yılında BRIC grubunu oluşturdu. 2011 yılında Güney Afrika'nın da katılımıyla grubun adı BRICS olarak değiştirildi. Güney Afrika'nın başkenti Johannesburg'da 24 Ağustos 2023 tarihinde sona eren 15. BRICS grubu zirvesinde, Suudi Arabistan'ın yanı sıra Mısır, BAE, İran, Etiyopya ve Arjantin'in de BRICS grubuna dahil olduğu duyuruldu. Bu ülkeler 2024 yılının başında katılmaya başlayacaklardı. Bu zirvenin amaçlarından biri de doların hegemonyasından kurtulmaya çalışmak ve BRICS üyeleri için bir para birimi

oluşturmaktı, ancak bu konuda bir anlaşma sağlayamadılar. Aralarında yerel para birimleriyle işlem yapılmasına teşvik etmeye başladılar. Bu nedenle en büyük petrol ihracatçısı olan Suudi Arabistan'ı gruba davet etmek için çalıştılar. Suudi devlet televizyonununun 2 Ocak 2024 tarihinde Suudi Arabistan'ın BRICS'e katıldığını duyursa da Suudi Ticaret Bakanı Macid El Kusabi'nin İsviçre'nin Davos kentinde düzenlenen Dünya Ekonomik Forumu marjında gerçekleşen bir panelde, "Suudi Arabistan'ın BRICS'e katılım daveti aldığını, ancak henüz resmi olarak katılmadıklarını" söylediğini belirtmekte fayda var. (16.01.2024 Skynews Arapça) Bu, Suudi Arabistan'ın BRICS'e katılım için Amerika'nın onayını beklediği ve böylece BRICS'e katılmanın Amerika'nın çıkarına olacağı anlamına geliyor.

2- Suudi Arabistan gibi ABD uydusu ülkelerin BRICS'e katılımı, grubu kırılğan hale getirecektir. Güney Afrika'nın bir BRICS para birimi basılmasına karşı çıktığını gördük. BRICS grubunda Rusya ve Çin dışında bağımsız ülke yok. Diğer ülkeler, başta Amerika olmak üzere Batı ajanıdır. Ancak Rusya ve Çin, Batı'ya karşı durabilecek ve bir karşı cephe oluşturabilecekmiş gibi görünmek istiyorlar ve her zaman çok kutuplu bir dünyadan bahsediyorlar. Suudi Arabistan ve diğer ajanlarının BRICS'e katılımına izin veren Amerika, tıpkı 2004 yılında Doğu Avrupa ülkelerinin Avrupa Birliği'ne girmesini teşvik ederek bu ülkeler aracılığıyla Avrupa Birliği'ni etkilemek istemesi gibi, bununla BRICS'i içeriden etkilemeyi amaçlamaktadır. ABD, Birliğe katılan Polonya aracılığıyla, Birliğin siyasi otoritesini güçlendirecek ve yarı-federal bir devlete yaklaştıracak bir anayasanın hazırlanmasını engellemiş ve böylece birliği çatırdamaya ve çökmeye eğilimli kırılğan bir birlik olarak tutmayı başarmıştır. ABD, OPEC'in en büyük ve en etkili üreticisi Suudi Arabistan'a, Suudi Arabistan-Rusya koordinasyonu uyarınca Rusya'nın üretimini OPEC sınırları içinde tutmak amacıyla OPEC ile Rusya arasında bir tür ittifak kurmak için gerekli yöntemleri kullanma talimatı verdiğinde de aynısını yapmıştır...

3- Ülkesi grubun kurucu üyesi olan ve grup için bir para birimi çıkarmaya oldukça hevesli olan Putin, üye ülkelerin siyasi gerçeklerine yenik düştü. Bu yüzden Putin, "BRICS'in genişlemeye devam etmesi, bloğun uluslararası arenadaki rolünü daha da etkin hale getirecek. Hepimiz için önemli konulardan birisi de ortak bir para kullanılması. Bu karmaşık bir konu ancak bu sorunları çözmek için öyle ya da böyle ilerleyeceğiz." ifadelerini kullandı. (24.08.2023 El Cezire) Öncesinde El Cezire'nin 23 Ağustos 2023 tarihinde yayınladığı bir habere göre, BRICS nezdinde ortak para birimi kullanılması konusu, beş üyenin aynı fikirde olmaması ve aralarındaki farklılıklar nedeniyle zirve sırasında resmi olarak gündeme gelmedi... Putin, gruba hitaben yaptığı video konuşmasında yerel para birimlerinin yaygınlaştırılması çağrısında bulundu..." Böylece Rusya, dolara alternatif para birimi yaratmada başarısız oldu. Oysa BRICS'ten dolara alternatif para birimi yaratmayı amaçlıyordu.

Yedincisi: Para, gerçek değeri olmayan bir banknot olduğu sürece, ekonomik sorunlar, ekonomik spekülasyonlar, siyasi anlaşmazlıklar ve hatta sömürgeci hegemonya kaim olacaktır... Yüce Allah'ın vahyi ile İslam, parayı altın ve gümüşe, yani gerçek değeri olan bir metale dayandırmıştır... Peygamber *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*, altın ve gümüşü nakit para olarak belirlemiş, sahih hadislerde de geçtiği üzere altın ve gümüşü mal ve emeğin ölçümünde başvuru olan tek parasal ölçü haline getirmiştir... Ancak sömürgeciler, ekonomik sömürge ve mali sömürge yöntemleriyle parayı bir sömürgecilik aracı olarak benimsemişler, altın veya gümüşe dayanmayan diğer sistemlere dönüştürmüşler ve dolayısıyla da böylesi sorunlar ortaya çıkmıştır... Bu sorunlar, ister dolaşımdaki bizatihi altın ve gümüş olsun, ister altın ve gümüş yerine geçen ve her an değiştirilebilen bir kâğıt para olsun, ancak İslam Devleti kurulduğunda ve parayı tekrar altın ve gümüşe bağladığında çözülebilir. İşte Allah *Subhânehu ve Teâlâ*'nın ilmiyle indirdiği Şeriatı budur.

أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ "Yaratan bilmez mi? O, en gizli şeyleri bilir, (her şeyden) hakkıyla haberdardır." [Mülk 14]

H.01 Muharrem 1446
M.07 Temmuz 2024